

Nusos, Activitats Científiques i Culturals, SCCL

La democratització del coneixement científic: El món que veiem versus el món que volem

Montse Pallarès
Ex-libris, SCCL

El naixement d'una cooperativa

Quan es fa una aproximació a Nusos, no es fa des de la ingenuïtat i des de la innocència. Hi ha una sèrie de prejudicis ('judicis previs a') vinculats al món de l'educació no formal, no oficial, no acadèmica, que ens posen en guàrdia i encenen els llumets vermells del subconscient més inconfessable, ja que hi ha un pensament més que estès que diu que tot allò que no és educació formal és educació en el lleure; i, amb tots els respectes per l'educació en el lleure (que està molt bé i és molt adequada, especialment a Catalunya, on hi ha una gran tradició en aquest camp) aquest no és el cas que ens ocupa.

El que més sorprèn de Nusos és el seu rigor i la seva manera de fer les coses. El lleure forma part del seu tarannà, com no podia de ser d'altra manera per a una empresa que es dedica a l'educació i la formació (cal no oblidar la màxima clàssica de *docere et delectare*), però la ciència, com els seus socis diuen, és la seva fortalesa.

La cultura científica no és, actualment, el pa de cada dia, i trobar una empresa que construeix la seva feina sobre els supòsits de la interpretació científica del món és encoratjador i sorprenent a la vegada.

La cooperativa Nusos, Activitats Científiques i Culturals va iniciar la seva trajectòria ara fa més de deu anys, l'any 2003: quan dos treballadors de l'aleshores Museu de Zoologia de Barcelona i un col·laborador extern van decidir organitzar-se pel seu compte i van buscar assessorament a la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i al

Col·lectiu Ronda. Amb l'oportunitat de professionalitzar-se en un àmbit (el del coneixement científic) no en van tenir prou i van decidir constituir-se en cooperativa, amb el propòsit de donar coherència al que feien i al que pensaven. Més de deu anys després, amb set socis (dos dels quals són socis col·laboradors) i deu treballadors, la cooperativa continua buscant el seu horitzó de sostenibilitat i construeix un discurs sòlid, acompanyat constantment de fets coherents i des d'una talaia, la ciència, que no sempre és visibilitzada de manera amena per la societat en general.

La cooperativa respon, millor que cap altra organització empresarial, a la projecció d'un model de societat en petit, una "microsocietat", en paraules dels socis de Nusos,

Eli Miralles, Carme García, Teresa Lopez i Carles Crespo, socis de treball de Nusos.

que ha de ser el reflex del que volem fer al món. D'una banda, hi ha la implicació en la presa de decisions i el funcionament democràtic. De l'altra, el compromís amb l'entorn i amb les persones.

La cooperativa està incardinada en l'economia social i solidària a casa nostra. Nusos forma part de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, de la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya i és sòcia de la cooperativa de serveis financers Coop57 i, des de fa un parell d'anys, del Grup Cooperatiu Ecos.

Què fa i com ho fa

L'objectiu principal de la cooperativa és "facilitar l'accés al coneixement científic als ciutadans amb la voluntat de potenciar la creació d'un autèntic esperit crític, basat en

el coneixement i obert a la realitat social i cultural que ens envolta". Nusos treballa en diversos àmbits, com ara entitats conservacionistes, centres educatius, institucions culturals o institucions de recerca, i ofereix diferents serveis (creació i disseny d'activitats educatives; gestió de projectes culturals i de divulgació; documentació, disseny i edició de materials didàctics; prestació d'activitats educatives; formació de professionals de l'educació; assessorament didàctic; recerca i suport a la investigació) en diferents formats (tallers didàctics, activitats participatives, visites guiades, exposicions, conferències, assessorament didàctic, tasques de documentació i de recerca, etc.). A través dels seus serveis i activitats, Nusos democratitza el coneixement amb l'objectiu de capacitar els ciutadans des d'aquesta certesa ineludible que la ciència és una manera, ben adient, de mirar-se el món. La metodologia científica, el mètode científic, és també una manera de contemplar el món que permet construir des d'una òptica personal el món a la teva mida, a través de l'experimentació personal. I, si volem, també de reconstruir-lo.

Una trajectòria de més de deu anys

En la dècada i escaig que la cooperativa funciona, les coses han canviat relativament poc, pel que fa a serveis i a clients. En el moment actual, la cooperativa passa per un moment d'ampliació dels seus serveis, de variació i d'investigació de

nous camins. El canvi fonamental, però, és que l'empresa ha crescut, ha madurat i, en paraules dels cooperativistes, "s'han assumit riscos que abans no es podien assumir, i això està donant entitat i qualitat al projecte. Actualment, Nusos és una empresa ferma, un projecte amb un futur clar, amb plans estratègics i amb solvència amb pressupostos. El control sobre tots aquests factors és una millora destacable". L'increment del nombre de treballadors és un altre fet destacable en aquests més de deu anys de vida de la cooperativa. Actualment, treballen quinze persones a la cooperativa, totes amb jornades que pretenen conciliar la vida personal amb la feina. La relació entre socis treballadors i persones assalariades es vehicula mitjançant les assemblees (la darrera, celebrada als Caus de Mura) i els grups de treball de planificació estratègica dels projectes i la cooperativa en general. El fet que els centres de treball no estiguin junts fa que calgui recórrer a reunions deliberades per tal de compartir els projectes i les experiències i parlar del dia a dia de l'organització. Un altre canvi important en la trajectòria de la cooperativa ha estat l'augment de la intercooperació amb altres cooperatives. Fa anys, la intercooperació era molt puntual, però darrerament, sobretot des que Nusos va entrar a formar part del grup Ecos, ha esdevingut un punt molt important. "Hi ha un abans i un després del Grup Ecos." Entre els projectes que han sorgit d'aquesta convivència, destaca l'

exposició "Cases amb Energia", que enguany s'ha dut a terme a La Fàbrica del Sol, en col·laboració amb les cooperatives Celobert, L'Apòstrof i Trèvol.

En l'àmbit de les feines, la cooperativa s'ha centrat més en l'acció educativa i la recerca associada per a la innovació dels projectes i ha deixat de banda l'ambivalència que la caracteritzava al començament. Molts dels projectes han canviat per motius tan senzills com els mateixos interessos personals dels integrants de la cooperativa. En l'actualitat, Nusos es decanta per la recerca educativa.

Amb tot això, la pedra de toc, el resum de tot plegat, és el valor afegit dels serveis que ofereix la cooperativa i que abans no era capaç de generar. I que ara, amb la suma de totes les millores experimentades en el seu recorregut vital, pot mostrar.

Com democratitzar el coneixement a través de la ciència i el model cooperatiu

Per a poder respondre aquesta pregunta, no cal anar a buscar gaire lluny en el temps ni en l'espai; n'hi ha prou de treure el nas per alguna de les moltes activitats que fan aquest grup de científics i cooperativistes convençuts, fer una passejada pel Museu de Ciències Naturals, llegir alguna de les entrades al seu blog (<http://nusoscooperativa.wordpress.com/>) o fer una visita a les seves oficines, a la seu del Grup Ecos, al carrer de Casp de Barcelona.

NUSOS

Activitat "El canvi climàtic i el verd urbà" al parc de Can Rígal.

Amb Nusos, els participants dels tallers, les conferències o les activitats educatives es converteixen en els protagonistes de la seva pròpia experiència i, de retruc, en protagonistes del món possible imaginat. I la ciència esdevé un procés, d'aprenentatge, d'apoderament, de coneixement, d'experiència, de revolta, de lluita, de sorpresa i de diversió.

L'experiència de Nusos amb públics i participants diversos evidencia, també, que "la creativitat no és només patrimoni de les arts plàstiques". Les reaccions d'infants i adults davant processos i activitats científiques varia en funció del públic, de les motivacions i del moment, però moltes vegades són reaccions creatives, imaginatives i, especialment en els infants, les interpretacions que se n'obtenen són ben originals, obertes a la fantasia.

Nusos proporciona una aproximació crítica al coneixement del món mitjançant la ciència i el mètode científic i ens convida a treure'n conclusions útils avui dia. La cooperativa, però, no busca només posar el coneixement i el mètode científic a l'abast dels ciutadans (les seves ac-

ARXIU

Entrada del Museu Blau, Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

M.P.

Carles, Eli i Carme a les oficines de Nusos, a la seu del GrupEcos.

tivitats i serveis abracen l'educació i la formació en tots els trams d'edat, sense límits, des de la convicció que el coneixement i l'aprenentatge són experiències transversals), sinó que la seva aposta va encara més enllà i no deixa de ser revolucionària, en el sentit que busca dotar els ciutadans de les eines necessàries no només per a conèixer el món (l'entorn físic, el mètode científic, la vida quotidiana), sinó també per a tenir la capacitat de transformar-lo. Els lemes "La curiositat per conèixer el món i la capacitat d'imaginar com podria ser" i "Apoderar els ciutadans per tal d'emprendre decisions i accions que provoquin una transformació de la societat" expressen a la perfecció aquest pensament.

La ciència és una manera de mirar el món. "Quan estem parlant d'aquest horitzó cap a la sostenibilitat, la ciència és una de les perspectives que t'explica com és aquest entorn, i nosaltres sabem que no només des de la ciència —i coneixent aquest entorn— podem fer possible aquest camí a la sostenibilitat. Necessitem altres coses, altres disciplines. Tot i que no som experts, intentem trobar-les i combinar-les amb la ciència. És veritat que la nostra fortalesa és la ciència, el coneixement científic, i partim d'aquí per anar cap a aquesta mirada de sostenibilitat. Perquè ens ajuda a entendre aquest entorn on vivim." I també és una manera de canviar-lo. ■